

2015-11-03

Ubåtsnytt nr 7

12-steps behandling i kommunal och privat verksamhet.

Vad tycker klienter och handläggare och hur går det för klienterna?

I detta nummer beskrivs skillnader mellan 12-steps behandling i kommunal och privat verksamhet. Hur upplever brukare och handläggare behandlingen och finns det några skillnader i behandlingseffekt mätt med förändringar i ASI?

Kerstin och Bengt-Åke Armelius

12-steps behandling i kommunal och privat verksamhet.

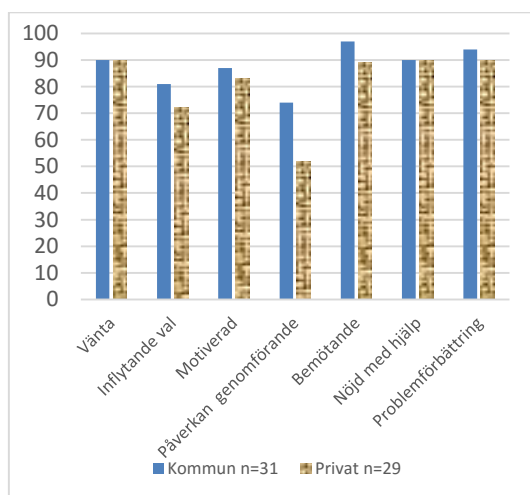
Vad tycker klienter och handläggare och hur går det för klienterna?

Den vanligaste psykosociala behandlingsåtgärden i Ubåt är 12-steg (n=229). Nästan hälften 41% (n=93) har genomförts i kommunal verksamhet och drygt hälften 56% (n=128) i privat verksamhet. I kommunal verksamhet är nästan alla 12-steg i öppen form (94%), medan nästan alla i privat verksamhet är i heldygnsform (86%). Oplanerat avslut är lika vanligt i kommunal och privat verksamhet, 22% resp. 23%.

Är det någon skillnad i brukar- och handläggarskattningar för 12-stepsbehandling i kommunal och privat verksamhet?

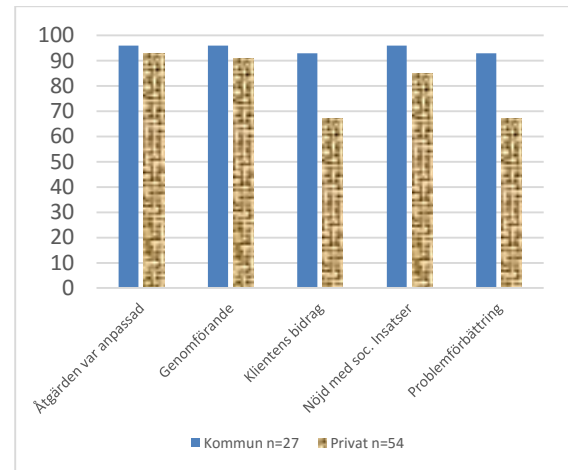
Kvalitetsskattningar görs på en skala mellan 1 och 10, där skattningar över 6 definieras som positiva skattningar. Här använder vi oss av andelen skattningar som är positiva, dvs ett procenttal.

Det finns inte kvalitetsskattningar för alla 12-stepsbehandlingar, men tillräckligt många för att redovisa resultat.

Figur 1. Positiva Brukarskattningar av 12-steg i kommunal och privat verksamhet. %

Brukarna har positiva skattningar av 12-stepsbehandling i både kommunal och privat verksamhet. Nästan alla brukare är nöjda med den hjälp man fått av åtgärden och över 90 procent skattar också att problemen har minskat. Enligt brukarna har man haft mer inflytande på val av åtgärd och på genomförandet av åtgärden för 12-stepsbehandling i kommunal verksamhet jämfört med privat verksamhet.

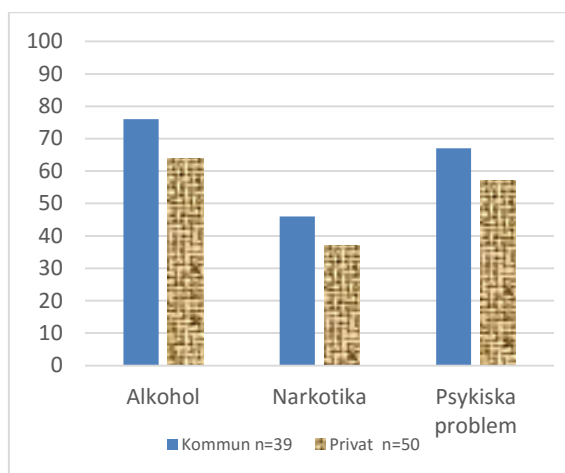
Figur 2. Positiva handläggarskattningar av 12-steg i kommunal och privat verksamhet. %

Över 90% av handläggarna har positiva skattningar av 12-stepsbehandling i kommunal verksamhet. För 12-steg i privat verksamhet har också en majoritet av handläggarna positiva skattningar, men skattningar av klientens bidrag till åtgärdens genomförande och klientens problemförbättring har lägre skattningar i privat verksamhet.

Hur förbättras klientens problem vid 12-stepsbehandling i kommunal och privat verksamhet?

Förbättring av problem redovisas som en reliabel minskning av problem med minst 2 skalsteg i intervjuaskattningarna mellan ASI-G och ASI-U för problem med alkohol, narkotika och psykisk hälsa.

Det finns inte ASI-G och ASI-U för alla 12-stepsbehandlingar i Ubåt, men vi visar resultat för de som finns registrerade.

Figur 3. Andel med minskade problem vid 12-steg i kommunal och privat verksamhet. %

En majoritet i både kommunal och privat verksamhet har minskat problemen med alkohol och psykisk hälsa. För problem med narkotika är andelen med minskade problem under 50 procent i både kommunal och privat verksamhet. Det är 9-12 procent fler som minskar sina problem med alkohol, narkotika och psykisk hälsa i kommunal jämfört med privat verksamhet.

Sammanfattningsvis, ur ett brukarperspektiv spelar det ingen större roll om 12-stegsbehandling ges i kommunal eller privat verksamhet. Enligt handläggarna har 12-stegsbehandling i kommunal verksamhet större problemförbättring. Enligt ASI har en större andel av klienterna minskat sina problem med alkohol, narkotika och psykisk hälsa i kommunal verksamhet.

Det finns alltså inte så stora skillnader i upplevelse och effekt av 12-stegs behandling i kommunal och privat regi. De skillnader som finns pekar på att 12-stegsbehandling i kommunal verksamhet har bättre effekt på problem jämfört med 12-stegsbehandling i privat verksamhet. Men en fråga man ställer sig är om det är samma grupp av klienter som får 12-steg i privat och kommunal verksamhet.

Vilka klienter får 12-stegsbehandling i kommunal och privat verksamhet?

Ålder och kön. I kommunal verksamhet är klienterna äldre, 44 år mot 38 år i privat verksamhet. I kommunal verksamhet är 62% män och 38% kvinnor och i privat verksamhet är 67% män och 33% kvinnor. Det är alltså lite äldre och något större andel kvinnor i kommunal 12-stegsbehandling.

Missbruksprofiler. I kommunal verksamhet dominerar klienter med alkoholproblem. Femtiotre procent hör till profilen Alkohol och psykiska problem (Alk & Psyk) och 19% hör till profilen Avgränsade Alkoholproblem. Endast 28 procent hör till Narkotikaprofilen.

I privat verksamhet är det i stort sett lika vanligt med klienter från narkotikaprofilen 46%, som från Alk & Psyk, 45%, medan det nästan inte alls finns några klienter från profilen Avgränsade alkoholproblem, 10%.

Tabell 1. 12-stegsbehandling i kommunal och privat verksamhet. Missbruksprofiler. %.

Verksamhet	Nark profil	Avgr Alk	Alk& Psyk
Kommun n=72	28	19	53
Privat n=93	46	10	45

De relativt små skillnader som finns mellan klienter i privat och kommunal 12-stegs behandling visar att i privat verksamhet behandlas lite större andel yngre klienter med mer narkotika-problem. I kommunal verksamhet behandlas lite äldre klienter och fler med alkoholproblem. Det kan kanske vara en förklaring till skillnad i effekter mellan kommunal och privat verksamhet? Men det kan finnas andra faktorer som ligger bakom varför vissa får 12-steg i kommunal verksamhet och andra i privat verksamhet. Det kan vara så att de som får privat 12-steg har mer problem med boende eller familjesituat-

ion och därför behöver en mer strukturerad situation än vad en öppenvårdsbehandling kan ge? Det kan också vara så att 12-stegsbehandling kombineras med olika åtgärder i kommunal och privat verksamhet. Det är än så länge för få klienter som har fullständiga ASI för att vi ska kunna jämföra resultaten inom varje missbruksprofil för sig.

Har kommuner olika policy för 12-stegs behandling?

Även om resultaten tyder på att vissa klientfaktorer som missbruk, ålder och kön spelar roll för om 12-steg genomförs i kommunal eller privat verksamhet kan det kanske också vara så att det inte sker en bedömning på klientnivå utan att det handlar om vilken policy man har på kommunen. Antingen har man kanske byggt upp 12-stegsbehandling inom den egna verksamheten eller så har man byggt upp en verksamhet, där man upphandlar privat 12-stegsbehandling. Om vi ser på de kommuner som har minst fem 12-stegs behandlingar så är fördelningen på följande sätt:

Tabell 2. Antal 12-steg fördelade på kommunal och privat verksamhet i olika kommuner. (Kommun = A till I).

Kommun	Antal 12-steg	Kommunal %	Privat %
A	5	50	50
B	68	80	20
C	7	0	100
D	8	0	100
E	5	20	80
F	58	0	100
G	11	73	17
H	10	70	30
I	19	47	53

Fyra kommuner har minst 80 procent i privat 12-stegs behandling, medan tre kommuner har minst 70% i kommunal verksamhet. Endast 2 av de 9 kommunerna har en jämn fördelning i

kommunal och privat verksamhet. Det ser alltså ut som om kommunerna har i huvudsak den ena av de två verksamhetsformerna för 12-stegs behandling för sina klienter medan både och är mer ovanligt.

Även om resultaten väcker flera intressanta frågor bör man avvakta med att dra några slutsatser om huruvida kommunal eller privat 12-stegs behandling passar bäst för olika klienter. Det är relativt små skillnader som än så länge baseras på relativt få behandlingstillfällen och ett begränsat dataunderlag.

Resultaten i denna rapport baseras på 229 registrerade 12-stegs behandlingar, 165 klienter som har en missbruksprofil baserad på ASI-G, 60 brukarskattningar, 81 handläggarskattningar och 89 jämförelser mellan ASI-G och ASI-U. Det är alltså möjligt att bortfallet skiljer sig åt (är selektivt) för jämförelser baserade på olika dataunderlag.

Frågor till brukarna i Ubåt

- K1. Hur länge fick du vänta på denna åtgärd?
- K2. Hade du något inflytande på valet av denna åtgärd?
- K3. Var du motiverad att genomföra denna åtgärd?
- K4. Hade du något inflytande över denna åtgärds genomförande?
- K5. Hur nöjd är du med det bemötande du fick under denna åtgärd?
- K6. Hur nöjd är du nöjd med den hjälp du fick genom denna åtgärd?
- K7. På vilket sätt har dina problem förändrats pga. den hjälp du fick genom denna åtgärd?

Frågor till handläggarna i Ubåt

- H1. Hur bra tyckte du att denna åtgärd passade för klienten när åtgärden planerades?
- H2. Fanns det någon annan åtgärd som du tycker skulle ha passat bättre? (Ja/Nej)
- H3. Hur tycker du att åtgärden har genomförts av de som ansvarat för genomförandet?
- H4. Hur tycker du att klienten har bidragit till åtgärdens genomförande?
- H5. Hur upplever du att klientens problem har förändrats efter åtgärdens avslutande?
- H6. Hur nöjd är du med din egen/socialtjänstens insatser för klienten i samband med denna åtgärds genomförande

Kerstin och Bengt-Åke Armelius
 Institutet för klinisk psykologi i Umeå
barm44@gmail.com

